

Woningbouwlocatie Torensteepolder fase 2

natuurtoets

19 september 2017

- tekst dr. A.J.M. Schenkeveld
- productie bureau Schenkeveld
Visstraat 1, 4101 AC Culemborg
Telefoon: 0345- 534245, Mobiel: 06-28307831
Email: bramschenkeveld@ziggo.nl
- opdrachtgever KuiperCompagnons, Rotterdam
- contactpersoon Dirk van de Rijdt van KuiperCompagnons

inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	Methode.....	4
3	Gebiedsbeschrijving	4
4	Beschermde soorten.....	6
5	Ingrep.....	9
	Initiatief	9
	Effecten	10
	Natuurtoets	11
6	Conclusie	11
7	Bijlagen	11

1 Inleiding

Initiatief

In de Torensteepolder ten zuiden van Numansdorp komen een aantal ruimtelijke ontwikkelingen samen. Dit betreft een nieuwe woonwijk van 176 woningen voor diverse doelgroepen en de aanleg van 12 nieuwe landgoederen. Beide ontwikkelingen zijn vastgelegd in bestemmingsplannen en inmiddels onherroepelijk, respectievelijk Torensteepolder 2015 en Landelijk gebied 2013. Hierop aansluitend is voor het tussengebied een ontwikkeling eveneens naar een landgoederenzone gedacht. Voor de 5 nieuwe landgoederen is inmiddels een bestemmingsplan opgesteld en in procedure genomen. De nieuwste ontwikkeling is een uitbreiding van de nog te bouwen woonwijk met nog eens maximaal 240 woningen. Het programma is nog niet bekend, maar de uitbreiding zal een hoge dichtheid hebben van hoogbouw met appartementen, 2 onder 1 kap woningen en woonblokken met eengezinswoningen. Ook hiervoor wordt nu een bestemmingsplan opgesteld. In de ruimtelijke onderbouwing bij dit plan is een zogenaamde natuurtoets vereist en ten behoeve hiervan wordt een nieuw natuuronderzoek gevraagd. Dit natuuronderzoek is ten dele een actualisatie van alle natuuronderzoeken die tussen 2007 en 2017 in het kader van drie hierboven genoemde bestemmingsplannen hebben plaatsgevonden, ten dele is het nieuw onderzoek dat inzoomt op het specifieke plangebied (zie figuur 1).

figuur 1: ligging plangebied (rood omkaderd)

Juridisch en planologisch kader

Volgens de huidige wetgeving moet elke ruimtelijke ingreep getoetst worden aan voorheen de Flora- en faunawet (F&f-wet), de Natuurbeschermingswet en overig relevant natuurbeleid. Sedert 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming van kracht. Deze vervangt de Flora- en Faunawet en de Natuurbeschermingswet.

Wet natuurbescherming

De Wet natuurbescherming regelt sedert 1 januari 2017 de bescherming van waardevolle natuur. Ze vervangt de oude Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet en de Boswet. In de wet zijn artikelen opgenomen ter bescherming van soorten (hoofdstuk 3), gebieden (hoofdstuk 2) en houtopstanden (hoofdstuk 4). Bij een ruimtelijke ingreep moet voor handelingen met schadelijke gevolgen voor Natura 2000-gebieden of waarbij verbodsbepalingen worden overtreden betreffende soorten Vogelrichtlijn, soorten Habitatrichtlijn of andere nationaal beschermde planten- en diersoorten bij de provincie een ontheffing worden aangevraagd. De onderzoeksplicht rust bij de initiatiefnemer. Het is de gewoonte om voorafgaand aan een uitgebreide beoordeling te onderzoeken of

er met betrekking tot het initiatief überhaupt broed- en wintervogels, andere planten-, diersoorten en habitattypen, waarvoor de nieuwe wet is bedoeld in het geding zijn. Dit verslag is de weergave van een dergelijk verkennend onderzoek ook wel quick scan of voortoets genoemd. Een dergelijke voortoets wordt ook uitgevoerd voor projecten, die buiten de eigenlijke begrenzing van een Natura 2000-gebied liggen, maar wier effecten zich mogelijk wel doen gelden op de verderop gelegen natuurwaarden ('externe werking').

EHS of NNN

Inmiddels is de begrenzing van de Ecologische Hoofdstructuur van Nederland (EHS) zo goed als afgerond. Na de herijking in 2011 en de naamsverandering in 2014 in Natuurnetwerk Nederland (NNN) ligt het in de bedoeling alle begrensde kavels voor 2027 te verwerven en in te richten en te beheren als beschermd natuurgebied. De verwerving gebeurt voornamelijk op vrijwillige basis. Voor gebieden in de EHS geldt het nee, tenzij...principe. Ingrepen hierin kunnen alleen doorgang vinden, als er geen alternatieven zijn en het initiatief van groot openbaar belang is. Het nee, tenzij-beleid is een getrapte benadering. De basis voor deze stappenbenadering is een goede beschrijving van de in het gebied voorkomende wezenlijke kenmerken en waarden. Uit onderzoek moet vervolgens blijken of deze wezenlijke waarden en kenmerken significante schade ondervinden door de ingreep.

Het plangebied is geen onderdeel van Natura 2000 of van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) voorheen ecologische hoofdstructuur van Nederland (EHS). Het Natura 2000-gebied Hollands Diep ligt op ca. 500 m afstand in zuidelijke richting, terwijl de waterplas ten noorden van het fort, onderdeel van het NNN op ca. 200 m afstand in zuidwestelijke richting ligt (zie figuur 2).

Probleemstelling

In deze notitie wordt onderzocht in hoeverre de uitbreiding van de woonwijk in strijd is met de verbodsbepalingen van de Wet Natuurbescherming en of er dientengevolge ontheffing van de verbodsbepalingen (soortbescherming) of bij een negatief effect op de instandhoudingsdoelstellingen (gebiedsbescherming) een vergunning voor moet worden aangevraagd.

Toetsing aan de Verordening Ruimte Zuid-Holland (2014 en herzien in 2016) is niet aan de orde, omdat in artikel 2.3.2 lid 1 uitdrukkelijk wordt vermeld dat alleen toetsing van bestemmingswijziging binnen de begrenzing van het NNN verplicht is. Hier geldt geen externe werking.

figuur 2: situering plangebied (rood omcirkeld) in relatie tot het Natura 2000-gebied Hollands Diep (gearceerd) of bestaande en nieuwe natuur onderdeel van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) (olijfgroen)

2 Methode

D.d. 5 september 2017 is het plangebied bezocht op zoek naar (sporen van) wilde planten en dieren met een beschermde status. De sloten en overig water zijn met een schepnet afgezocht naar amfibieën en vissen. Daarnaast is in de literatuur en via internet gezocht naar gegevens over de verspreiding van bijzondere soorten in de (wijde) omgeving. Verder is er natuurlijk ook gebruik gemaakt van de natuurgegevens die vanaf 2007 in het gebied en omgeving verzameld zijn.

3 Gebiedsbeschrijving

ontstaansgeschiedenis

De Torensteepolder is in verschillende fasen in de zeventiende en achttiende eeuw ingepolderd als zogenaamde aanwas. Aanwassen zijn aangeslibd tegen bestaande bedijkingen en langgerekt van vorm. Ze worden gekenmerkt door een afnemende in zwaarte van de bovengrond vanaf de oude dijk in de richting van de nieuwe dijk. Als zomerpolder (bekade gors) was ze aanvankelijk alleen in gebruik als weide. Nadat de kade in de twintigste eeuw tot zeedijk verhoogd was en de ontwatering met behulp van drainbuizen was verbeterd zijn de percelen als akker in gebruik genomen.

Fort Buitensluis werd in 1793 aangelegd ter verdediging van de haven en ter controle van de vaarroute over het Hollands Diep van en naar het Volkerak.

De plas bij het fort is ontstaan bij de speciewinning ten behoeve van de aarden wallen van het fort. De fortgracht zelf is verland en recentelijk geherprofileerd.

Direct ten oosten van het fort is in de zeventiger jaren van de vorige eeuw buitendijks een bungalowpark met jachthaven, Numansgors, aangelegd.

De natuurontwikkeling van de Oosterse Bekade Gorzen is in 2009/2010 gedaan.

Op dit moment wordt ten oosten van het plangebied een zone met landgoederen ontwikkeld en ten westen van het plangebied een woningbouwlocatie. Ten behoeve daarvan zijn afgelopen winter een flink aantal laanbomen gekapt op de Schuringsedijk, Fortlaan en Torensteepoldersekade. Verder is de erfbeplanting van de boerderij aan de Fortlaan 2 grotendeels weggehaald.

bodem

Het maaiveld is vlak en loopt naar het Hollands Diep toe iets op van -0,3 naar 0,5 m NAP. De kruinen van de dijken liggen afhankelijk van hun ouderdom en actuele waterkerende functie (primair of secundair) op een hoogte van 4,2 tot 5,6 m NAP.

De bodem van de jonge polder bestaat uit zeekleigronden, die tot tenminste 120 cm diep uit zavel of klei bestaan. De gronden zijn afgezet in een brak getijdengebied. Ze worden geclassificeerd als kalkrijke poldervaaggrond. Het lutumgehalte is 8-35%. De profielopbouw is aflopend, d.w.z. het lutumgehalte neemt met toenemende diepte geleidelijk af. De grondwatertrap is V of VI, d.w.z. de GHG is <40 of 40-80 en de GLG > 120 cm -mv¹.

water

Het plangebied ligt in het zwak brakke Haringvliet-Hollands Diep-Biesbosstelsel². Dit systeem was oorspronkelijk zout tot brak en ook nu nog is dat grotendeels de samenstelling van het grondwater in de polders. Na de afsluiting is het Haringvliet en het Hollands Diep snel verzoet. Het geïnfiltreerde zoete water zal op termijn het zoute grondwater verdringen.

De stijghoogte in het WVPI is -1,0 m NAP. Het polderpeil bedraagt in de Torensteepolder -1,2/-1,0 (zp/wp) m NAP. In de polder zelf is dus sprake van (brakke) kwel. Deze is door de grote weerstand van de deklaag echter gering (< 1 mm/dag).

Het peil van het Hollands Diep schommelt gemiddeld tussen de 0,4 en 0,7 m NAP. Een enkele keer stijgt het niveau hoger. Bij een niveau van 1,3 m NAP wordt de sluis aan de kop van de insteekhaven gesloten. Het overtollig water wordt uitgemalen op de insteekhaven. In de noordoostelijke punt ter hoogte van het Waterschapshuis ligt een inlaat. Het ingelaten water stroomt via het parkbos naar de poldersloten. In de zuidoostelijke punt van het parkbosje is recentelijk een nieuw stuwtje geplaatst.

De waterkwaliteit is slecht (troebel, zwak brak, hypertroof).

landgebruik

Het plangebied is nog ten dele in landbouwkundig gebruik (aardappels), maar het grootste deel lag d.d. 5 september 2017 braak. Verspreid liggen hopen grond afkomstig van de plek waar recentelijk de waterpartijen van 'het eilandenrijk' zijn gegraven. Het braakliggend land en de grondhopen waren d.d. 5 september overdekt met een pioniervegetatie.

¹ Bodemkaart van Nederland 1:50.000, kaartbladen 43 Oost ; Stiboka, Wageningen.

² Stuurman, R.J. e.a., 1990: De grondwaterstromingsstelsels en de grondwatersamenstelling van de provincie Noord-Brabant; TNO-Milieu en Energie, Delft.

zicht op het plangebied vanaf de Ambachtsheerenlaan

nieuwe ontsluitingsweg ten noorden van 'het eilandrijk'

De beplanting van de Torensteepoldersekade bestaat uit 3 rijen Canadese populier. De struiklaag bestaat uit gemengd loofhout en is afgelopen winter teruggezet.

De beplanting van de Schuringsedijk bestaat uit 4 rijen Gewone es, waarvan veel exemplaren nog de littekens (knoesten op de stam) dragen van het oude gebruik het loof als veevoer te oogsten. Ter hoogte van de nieuwe ontsluitingsweg naar het noorden zijn de essenrijen onderbroken over ca. 100 m.

De beplanting aan de oostzijde van de Ambachtsheerenlaan bestaat uit een rij jonge linden.

De beplanting aan weerszijden van het nieuwe wandelpad, dat de oostgrens van het plangebied vormt, is zeer divers en bestaat uit okkernoot, es, els, iep, linde en (knot)wilg.

noordrand plangebied en beplanting Schuringsedijk

oostrand plangebied en wandelpad naar Torensteepoldersekade

4 **Beschermde soorten**

Flora

De aardappelakker was d.d. 5 september 2017 net dood gespoten en herbergt derhalve ook geen wilde planten meer.

De open vegetatie van het braakliggend land bestaat vooral uit pioniersoorten van de Associatie van Grote ereprijs en Witte krodde (30Ab1) met naast de naamgevende soorten ook Akkerdistel, Akkerereprijs, Akkerkers, Akkerkool, Akkerwinde, Bastaardamarant, Bernagie, Canadese fijnstraal, Echte kamille, Gewone melkdistel, Hanenpoot, Herderstasje, Herik, Hoenderbeet, Klein kruiskruid, Kluwenzuring, Kroontjeskruid, Krulzuring, Melganzevoet, Perzikkruid, Vogelmuur, Zeegroene ganzenvoet, Zegekruid, Zwarte nachtschade.

De beplanting van de Torensteepoldersekade is jong, smal en vegetatiekundig onvolledig ontwikkeld. Deze is te typeren als de Rompgemeenschap met Fluitenkruid binnen het *Ulmenion carpinifoliae* (43 RG1)³. Constante soorten zijn Aalbes, Dauwbraam, Eenstijlige meidoorn, Fluitenkruid, Gewone braam, Gewone vlier, Gewone vogelkers, Grote brandnetel, Grote klit, Haagwinde, Heggenwikke, Hondsdraf, Kleefkruid, Kruisbes, Kropaar, Look-zonder-look, Ridderzuring, Robertskruid, Rode kornoelje, Sleedoorn, Speenkruid, Veldesdoorn, Veldiep, Zandkool.

De oeverruigte langs de sloten laat zich karakteriseren als Rompgemeenschap met Haagwinde en Riet binnen de Klasse der natte strooiselruigten (32RG3). Constante soorten in deze hoogopgaande kruidachtige vegetatie zijn Grote brandnetel, Haagwinde, Harig wilgenroosje, Heen, Kleefkruid, Liesgras,

³ Schaminee, J. e.a., 1995-1999: De vegetatie van Nederland, deel I-V; Opulus press, Leiden.

Riet, Wolfspoot. Op plekken met minder landbouwkundige invloed zoals langs het wandelpad groeit Gele lis, Grote valerian, Koninginnekruid, Moeraszegge, Zeegroene rus. In het water zelf zweven/drijven Klein kroos en Grof hoornblad.

De grazige berm van het wandelpad ontwikkelt zich in de richting van Glanshaverhooiland (16Bb1), maar herbergt ook nog veel ruderaal soorten. Karakteristieke soorten zijn Bijvoet, Brede wespenorchis, Frans raaigras, Groot hoefblad, Heermoes, Hopklaver, Kleine veldkers, Klein hoefblad, Krulzuring, Late guldenroede, Rietzwenkgras, Rode klaver, Rood zwenkgras, Smalle weegbree, Veenwortel, Veldbeemdgras, Vijfvingerkruid, Vogelwikke, Witte dovenetel, Witte klaver.

pioniervegetatie met o.a. Perzikkruid en Zegekruid

grazige vegetatie met o.a. Frans raaigras en Klein hoefblad

Broedvogels

D.d. 5 september 2017 werden in de pioniervegetatie van het plangebied de volgende vogelsoorten waargenomen: Fazant, Graspieper, Houtduif, Witte kwikstaart. Deze broeden hier waarschijnlijk niet. Mogelijke broedvogels van de pioniervegetatie zijn Gele kwikstaart, Kievit, Kleine plevier, Kwartel, Patrijs. In eerdere jaren (2007, 2015) broedden in de beplanting van de Schuringsdijk en de Torensteepoldersekade Buizerd, Ekster, Fazant, Groene specht, Grote bonte specht, Houtduif, Koolmees, Merel, Roodborst, Tjiftjaf, Tuinfluiter, Vink, Zwarte kraai en Zwartkop. Alle vogelsoorten zijn als broedvogel beschermd.

Van Buizerd zijn de nestelplaatsen ook buiten het broedseizoen beschermd (categorie 4). Deze heeft een nest in 1 van de essen op de Schuringsdijk, ruim buiten het plangebied. Ook van Ekster, Groene specht, Grote bonte specht, Koolmees en Zwarte kraai zijn de nesten jaarrond beschermd. Ze behoren echter tot categorie 5. Soorten van deze categorie worden geacht voldoende flexibel te zijn om na verlies in de omgeving een andere nestplek te maken. Hun aanwezigheid moet wel worden geïnventariseerd.

Watervogels

Het plangebied is mogelijk foerageergebied van watervogels, waarvoor het Hollands Diep als Natura 2000-gebied is aangewezen. Het Hollands Diep kwalificeert als speciale beschermingszone onder de Vogelrichtlijn vanwege het voorkomen van drempeloverschrijdende aantallen van de Grauwe gans die het gebied benut als overwinteringsgebied en/ of rustplaats. Daarnaast is het aangewezen gebied ook van betekenis voor een aantal andere vogelsoorten die er in behoorlijke aantallen voorkomen. Andere soorten van bijlage I waarvoor het gebied van betekenis is, zijn Lepelaar en Brandgans (niet-broedvogels). Andere trekkende vogelsoorten waarvoor het gebied van betekenis is als overwinteringsgebied en/ of rustplaats: Kolgans, Smient, Krakeend, Wilde eend en Kuifeend. De biotopen van deze zogenaamde begrenzingsoorten hebben mede de begrenzing van het gebied bepaald

Grauwe gans, Kolgans, Brandgans en Smient gebruiken de Hoogezandsche Gorzen op ca. 2 km van het plangebied en de gorzen tussen Willemstad en Noordschans als voedselgebieden; de omgeving van de Sasseplaat, de ondiepwaterzone voor de Hoogezandsche Gorzen en de Ventjagersplaten (sbz Haringvliet) fungeren als slaapplekken voor de betreffende ganzensoorten. De overige eendensoorten (Krakeend, Wilde eend, Kuifeend), die het gebied als rustplaats en/ of voedsel benutten, worden vooral in de ondiepe oeverzones aangetroffen.

Bijlage 1 toont de aantallen watervogels in het plangebied en omgeving vanaf 2006. Figuur 3 toont de begrenzing van de telgebieden.

Het plangebied is onderdeel van telgebied ZH8362. Hiervan is de samenstelling van de avifauna arm en de aantallen laag. D.d. 13 april 2017 werden door de opsteller van dit rapport al hogere aantallen van met name Brandgans (ca. 50 stuks) en Grauwe gans (ca. 40 stuks) gezien dan in de meeste jaren tussen

2006 en 2015 door SOVON zijn geteld. Deze foerageerden net buiten het plangebied op de landbouwgronden ten noorden van de plas bij het fort. D.d. 5 september 2017 werd de noordoever van de plas net geherprofileerd (zie foto's hieronder). Deze heeft veel te lijden van afslag. De telgebieden ZH8362 met het natuurgebied Oosterse Bekade Gorzen en BR4113 met de buitendijkse oeverzone van het Hollands Diep zijn veel rijker aan watervogels (zie bijlage 1).

figuur 3: ligging van de opgevraagde telgebieden watervogels (groen ingekleurd)

Brandgans en Grauwe gans foeragerend bij de waterplas bij het fort

baggerwerkzaamheden waterplas bij het fort

Zoogdieren

Er zijn in het plangebied alleen sporen van Mol, Haas, Rosse woelmuis, Veldmuis, Woelrat waargenomen. Deze soorten zijn nationaal beschermd. Hiervoor geldt in de provincie Zuid-Holland overigens wel een vrijstelling bij ruimtelijke ingrepen.

Gedurende de diverse veldbezoeken tussen 2011 en 2015 zijn de volgende vleermuissoorten aangetroffen: Gewone dwergvleermuis, Laatvlieger, Watervleermuis⁴. Beide laatste soorten zijn alleen incidenteel waargenomen. Voor Gewone dwergvleermuis is de beplanting van de Torensteepoldersekade belangrijk als geleiding en foerageergebied. Vleermuizen zijn beschermd volgens de Habitatrichtlijn.

Amfibieën, reptielen en vissen

D.d. 5 september 2017 is met het schepnet net als eerder in april 2017 alleen Tiendoornige stekelbaars gevangen. Deze vissoort is niet beschermd. Eerder zijn in het plangebied Bruine kikker en Gewone pad waargenomen⁵. Deze soorten zijn nationaal beschermd.

Ongewervelde dieren

D.d. 5 september 2017 zijn alleen Atalanta, Distelvlinder en Klein koolwitje gezien.

Er zijn geen waarnemingen van bijzondere of beschermde ongewervelde dieren in de omgeving van het plangebied en omgeving (waarnemingsgebied Torensteepolder, zie www.waarneming.nl) bekend.

Conclusie

Het plangebied heeft beperkt natuurwaarden. De vegetatie is weliswaar soortenrijk, maar dit betreft uitsluitend algemene pioniersoorten. Ook de in september aanwezige vogels waren weinig bijzonder. Wel is het braakliggend land in het voorjaar geschikt als broedplek van zeldzame en bedreigde soorten als Kleine plevier, Kwartel en Patrijs.

De actuele natuurwaarden bevinden zich vooral net buiten het plangebied en wel in de beplanting van de Torensteepoldersekade en Schuringsedijk. Hier groeien enkele karakteristieke kleibosplanten als Aalbes, Geel nagelkruid, Kruisbes, Speenkruid en nestelen Buizerd, Groene specht, Grote bonte specht, Zwarte kraai. Deze soorten hebben ook een jaarrond beschermd nest.

De betekenis van het plangebied als foerageergebied voor de herbivore watervogels van het Natura 2000-gebied Hollands Diep zoals Brandgans, Grauwe gans, Kolgans is gering.

Ook de betekenis van het plangebied voor vleermuizen is niet groot. Alleen de beplanting langs de Torensteepoldersekade en de Schuringsedijk is voor Gewone dwergvleermuis belangrijk als foerageergebied en voor geleiding. Deze dient daarom zo ononderbroken mogelijk te zijn.

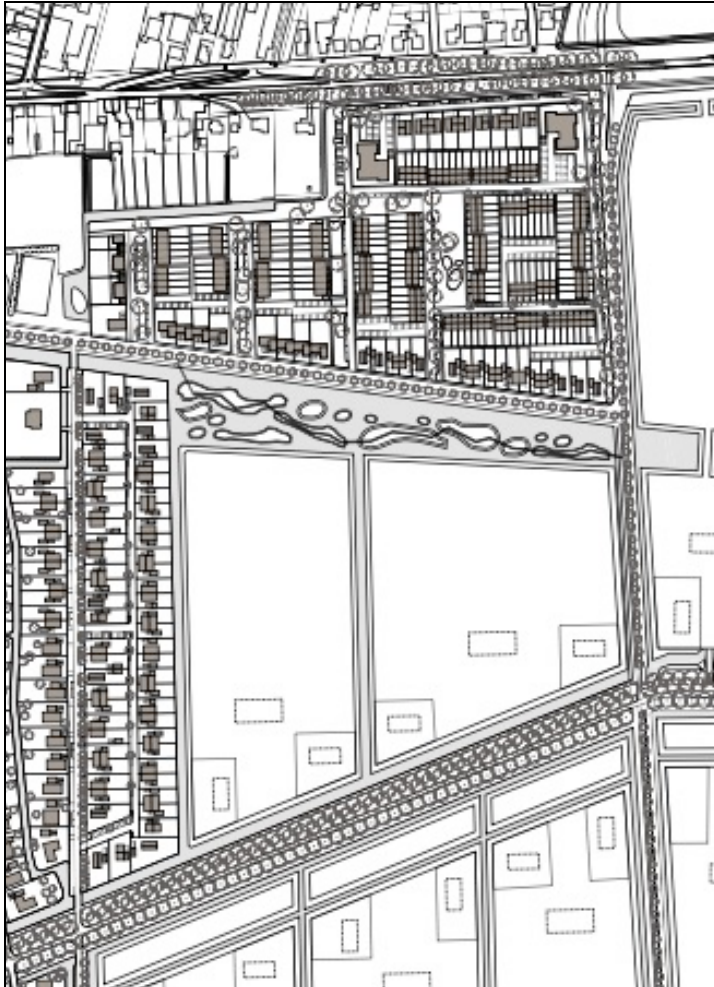
5 Ingreep

Initiatief

De voorgestelde ruimtelijke ingreep betreft de verdere ontwikkeling van de woningbouwlocatie met maximaal 240 woningen. Figuur 4 toont het voorlopig ontwerp, dat direct aansluit op fase 1.

⁴ Schenkeveld, A.J.M., 2015: Woningbouwlocatie Fortlaan, actualisatie vleermuisonderzoek; bureau Schenkeveld, Culemborg.

⁵ Schenkeveld, A.J.M., 2015: Woningbouwlocatie Fortlaan, derde actualisatie natuuronderzoek; bureau Schenkeveld, Culemborg.

figuur 4: voorlopig ontwerp woningbouwlocatie Torensteepolder fase 2

Effecten

De belangrijkste ecologische gevolgen van het initiatief hangen samen met het grondverzet (1), de nieuwbouw (2), de herinrichting van de buitenruimte (3) en het nieuwe gebruik (4).

- Ad 1) Bij het grondverzet voor het bouwklaar maken worden alleen algemeen beschermde soorten als Bruine kikker, Mol en Veldmuis verstoord of gedood. Voor dergelijke soorten geldt in de provincie Zuid-Holland een vrijstelling. Vanuit de eveneens in de wet opgenomen zorgplicht worden de dieren wel eerst verjaagd of weggevangen en elders uitgezet. Overigens is het gebied recentelijk al een keer op de schop genomen en verdragen aanwezige soorten dus een grote mate van dynamiek.
- Als het grondverzet in de broedperiode (15 maart tot 1 juli) plaatsvindt, moet voorafgaand hieraan het gebied gecontroleerd worden op aanwezigheid van grondbroeders als Kievit, Kleine plevier en Patrijs. Als deze aanwezig zijn, dient het grondverzet uitgesteld te worden tot na de broedtijd.
- Ad 2) Tijdens de bouw treedt door lawaai, bouwlampen en trilling verstoring van de natuur in de omgeving op. De omvang hiervan reikt niet tot het beschermde natuurgebied in de omgeving, t.w. Natura 2000-gebied Hollands Diep. Hiervoor is de afstand te groot (> 500 m). Verder ligt er tussen de woningbouwlocaties en het Hollands Diep het verblijfsrecreatieterrein Numansgors (zie figuur 2).
- Ad 3) Landbouwgrond wordt omgezet naar woonwijk. Als gevolg hiervan zal de biodiversiteit eerder toe- dan afnemen. De akkers werden intensief geëxploiteerd. De omvorming gaat alleen ten koste van (boerenland)vogels van open gebied. Hiervoor was het plangebied overigens al marginaal. Er broeden alleen Gele kwikstaart en Kievit en de dichtheid van foeragerende ganzen en zwanen is laag.

Ad 4) De bestemmingverandering betekent een toename van de verstoring door (auto)bewegingen, licht, geluid en trilling. Deze reiken dus niet tot het Natura 2000-gebied, maar hebben wel gevolgen voor enigszins verstoringsgevoelige soorten als Grauwe gans en Zwarte kraai. Zwarte kraai verdwijnt (tijdelijk) als broedvogel. Andere verstoringsgevoelige broedvogels met jaarrond beschermde nesten als Buizerd en Groene specht broeden verder weg en zullen niet verstoord raken. Voor ganzen, zwanen en andere watervogels verdwijnt er foerageergebied. Met het wonen en het verkeer zal ook de uitstoot van stikstof toenemen. De berekening hiervan is als bijlage 2 opgenomen. Sedert kort geldt voor de beoordeling van de stikstofdepositie op Natura 2000 gebieden de zogenaamde Programmatische Aanpak Stikstof (PAS). Volgens deze aanpak is een project niet toestemmingsplichtig als het gaat om autonome ontwikkelingen, zoals toename van bevolking of wegverkeer, of de ingreep maximaal 1 mol per hectare per jaar stikstofdepositie in een Natura 2000-gebied veroorzaakt. Volgens de AERIUS-berekening worden er geen grenswaarden overschreden.

Bovengenoemde gevolgen worden hieronder aan de Wet natuurbescherming getoetst. Dit betreft zowel bepalingen ter bescherming van gebieden (hoofdstuk 2) als van soorten (hoofdstuk 3). Omdat het plangebied niet in de EHS ligt is Verordening Ruimte Zuid-Holland (2016) niet van belang.

Natuurtoets

Wet natuurbescherming (2016), Natura 2000-gebieden (Artikelen 2.1-2.11)

De ingreep heeft een minimaal effect op de foerageermogelijkheden van de watervogels waarvoor het Hollands Diep als speciale beschermingszone onder de Vogelrichtlijn is aangewezen. Dit effect heeft geen gevolgen voor de gunstige staat van instandhouding van de betreffende aangewezen watervogels, t.w. Brandgans, Grauwe gans, Kolkans, Kraakeend en Wilde eend.

De toename van de stikstofuitstoot heeft ook geen effect op de aangewezen habitattypen. De (cumulatieve) uitstoot is beperkt, de afstand te groot en de habitattypen tamelijk ongevoelig voor verzuring en vermisting.

Wet natuurbescherming (2016), Soorten (Artikelen 3.1-3.41)

Voor de nationaal (onder paragraaf 3.3) beschermde soorten, die mogelijk geschaad worden zoals Mol en Bruine kikker geldt in de provincie Zuid-Holland bij ruimtelijke ingrepen vrijstelling.

6 Conclusie

Bij de ontwikkeling van de tweede fase woningbouw ten zuiden van Numansdorp worden geen verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming overtreden. Voorwaarde is dat de beplanting van de Schuringsedijk en de Torensteepoldersekade behouden blijft en het grondverzet buiten de broedperiode (15 maart tot 1 juli) plaatsvindt. Verder wordt aanbevolen de essenrijen op de Schuringsedijk ter hoogte van de passage van de nieuwe ontsluitingsweg nog deze winter aan te vullen. Tenslotte wordt vanuit de zorgplicht gevraagd bij het grondverzet rekening te houden met aanwezige dieren als Bruine kikker en Woelrat door deze voorafgaand aan de werkzaamheden weg te vangen en weg te houden.

7 Bijlagen

- bijlage 1: watervogelgegevens 2006-2015; SOVON, Nijmegen.
- bijlage 2: Aeries-berekening Woningbouwlocatie Torensteepoldersekade 2^e fase.